

שאלה: אומרים לי כי כל דברי התורה הם הגיוניים ונכונים לפי שְׁכַל האדם. לכן אני מתפלא כיצד אפשר שתהיה מצוה להשתכר בפורים? מי לא יודע שזה מגונה ומכוער? מה הקשר בין פורים לשכרות? זה תמוה.

תשובה: נכון שהשולחן ערוך (אוח סי' תרצה) כתב "מצוה לבסומי בפורים". אבל הרבה אנשים אינם יודעים לדייק מלה זו בארמית. "לבסומי" הכוונה להרגיש התרגשות עילאית, לשמוח ביותר. שתיית קצת יין מביאה האדם לשכוח דאגותיו ולהכנס לאוירת החג. המלה בארמית בשביל "שכרות" היא "לרויא". וכך כתב "קרוב נתנאל" (בפירושו להרא"ש במגילה פרק ראשון ס"ק י) וכן כתב ספר של"ה.

כולם יודעים שהרמב"ם כתב כי חובת האדם בפורים לשתות יין יותר מְהַרְגֵלוּ, וירגיש כובד בראשו, וילך לישון. בעת שהוא נרדם הוא מקיים את ההגדרה שאינו יודע "בין ארור המן לברוך מרדכי". הרמב"ם אינו יחיד בפירושו זה לגמרא, אלא רמ"א בשו"ע (סי' תרצ"ה) העתיק דבריו להלכה.

הרבה אנשים אינם יודעים אבל גם רבי יוסף קארו פוסק כך! כי הבה נראה לשון הגמרא (מגילה ז ע"ב). רבא האמורא אומר "חייב אדם לבסומי בפורים עד שלא ידע מה בין ארור המן לברוך מרדכי. והגמרא מספרת מעשה שהיה. רבה ורב יוסף עשו סעודת פורים יחד. בימים ההם לא היתה שתייה מכובדת ממה לפאר את הסעודה כי אם יין. שתו יותר מדאי, קם רבה ושחט את רב זירא.

[מאמר ביניים, אמר לי מו"ר הרב שמואל דביר, כי כנראה ביימו הצגה זה לזה. בוא נשחק שאני מרדכי ואתה המן. והתחילו התנצח זה נגד זה בדיבורים "תשתחוה לפני!" "לא אעשה כן" "אכריח אותך!" "לא תוכל!" וכו'... אחר כך לדחיפות, אחר כך כאשר תוך כדי דמיונם התבלבלו, וחשבו האחד שזה המן וזה מרדכי, האחד לקח סכין והרג את השני]. אפשר שלא מת ממש אלא היה קרוב לגסיסה. קם רבה והתפלל עבור רב יוסף שיחיה, וכך היה.

לשנה הבאה שוב הזמין רבה את רב זירא להשתתף עמו בסעודת פורים. ענה לו רב יוסף "לא אבוא. לא בכל שנה קורה נס". עד כאן בגמרא.

מי שלומד פשט בגמרא רואה שדברי רבא נדחו מפני סיפור המעשה. כי אחרת, משום מה חז"ל טרחו לספר הסיפור? אם זה לא נוגע להלכה כיצד לנהוג, מה להם לספר סיפורים? וכך הבין הקדמון ר' אפרים שדברי המאמר נדחו מפני מעשה שהיה. והעתיק דבריו ר' יוסף קארו על הטור (סימן תרצ"ה), וכן הבין

הב"ח (שם). גם הגר"א בביאורו לשולחן ערוך יוצא מהרגלו לבאר את המאמר בצורה חינוכית, ולא כפשוטו.

בהרבה מקומות גינו חז"ל מי שהוא משתכר. בסנהדרין (ע ע"א) אמרו ששתייה זו מביאה האדם ליללה. ומביאה לו שממון (יומא עא, א). והשכור מתפרץ לחטוא בעריות (שם עה, א). וראה במדרש תנחומא (שמיני פסקא ה) כמה רעות יש ברבוי היין. ובכן כיצד יעלה על הדעת שתהיה מצוה להשתכר? וכיצד יברך אדם ברכת המזון בכוונה אחרי שהשתכר? וכיצד יתפלל מנחה?

ראינו גדולי תורה רבים, הרב עובדיה יוסף, והרב שלמה זלמן אויערבך, והרב אלישיב, והרב שך, ומי לא? כולם זהירים במצוות קלה כחמורה, ולא השתכרו בפורים. וכך בכל הדורות שעברו.

ולכן תדע לך כי המצוה היא לשתות רק קצת יין, כדי לרומם את מצב הרוח. אבל חלילה לא עד כדי כך שיאבד את שכלו ודעתו. ומה שהשולחן ערוך כתב בקצרה שחייב אדם לבסומי בפוריא, הוא סמך על הלומדים שידעו מה שהוא עצמו כתב בנושא זה בפירושו על הטור (סי' תרצ"ה). כ י השולחן ערוך הוא רק קיצור וסיכום ממה שכתב בפירושו על הטור. כך כתה ספר "סמ"ע" (ספר בשם מאירת עינים, שנדפס יחד עם השולחן ערוך) בהקדמתו לשולחן ערוך חושן משפט. והסומכים על השולחן ערוך בקיצור לשונו ואינם מעיינים במקורות הולכים בחושך. ה' ירחם עליהם.